

Styrdokument	
Dokumenttyp	Riktlinje
Beslutad av	Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden
Beslutsdatum	2017-05-31
Ansvarig sektor	Sektor arbete, trygghet och omsorg
Gäller för	Sektor arbete, trygghet och omsorg – Biståndsenheten
Gäller från	2017-06-01
Gäller till	Tillsvidare
Revideras	Vid behov

Riktlinjer för myndighetsutövning avseende individuellt stöd till barn, unga, vuxna och äldre med funktionsnedsättning i Ale kommun

Gäller från och med 2017-06-01

Innehåll

1. Inledning	4
2. Omfattning	4
3. Övergripande bestämmelser	4
Lagar	4
Rättspraxis	5
Nationella föreskrifter och vägledningar	5
Samverkan mellan kommun och region	6
Samordnad vård- och omsorgsplanering	6
SIP - Samordnad individuell plan	6
Vägledande och särskilda bestämmelser i Ale kommun	7
4. Beslutsordning och organisering	7
Delegeringsordning	7
Kommunens organisation	7
5. Målgrupp	8
Barnets perspektiv	8
Föräldrastöd	9
Människor med funktionsnedsättning	9
Äldre människor	9
Rambeslut	9
LOV	10
Anhörigas perspektiv	10
Bistånd till den anhörige	10
Kommunal service som stöd för anhörig	11
6. Anmälan om missförhållanden	11
Barn som riskerar att fara illa	11
7. Handläggning	12
Bistånd enligt socialtjänstlagen	12
Insatser enligt LSS	13

1. Inledning

Ale kommuns inriktning gällande myndighetsutövning avseende individuellt stöd till barn, unga, vuxna och äldre med funktionsnedsättning preciseras i denna riktlinje. Riktlinjen grundas i gällande lagstiftning samt politiska beslut i Ale kommun.

Riktlinjens innehåll konkretiseras i en vägledning, dokumentet ”Vägledning för myndighetsutövning avseende individuellt stöd till barn, unga, vuxna och äldre med funktionsnedsättning i Ale kommun”. Vägledningen ska vara ett stöd i arbetet med den handläggning, enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), som syftar till att ge individuellt stöd till personer med funktionsnedsättning i Ale kommun. Biståndsenheten är den enhet som ansvarar för myndighetsutövningen. Denna riktlinjen ersätter tidigare riktlinjer ”Vägledning LSS” samt ”Vägledning för biståndsbedömda insatser inom äldreomsorgen” och omfattar alla Biståndsenhetens målgrupper.

2. Omfattning

Riktlinjen är övergripande och visar en riktning. Den grundas i lagstiftning, internationella, nationella och regionala överenskommelser, kommunala styrdokument och omfattar gällande politiska beslut för målgruppen, det vill säga barn, unga, vuxna och äldre som på grund av funktionsnedsättning har behov av individuellt stöd utifrån lagstiftningen i SoL eller LSS. Som grund ligger också kommunens organisering och den kommunala delegeringsordningen. Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden beslutar om innehållet i riktlinjen.

Vägledningen som är ett stöd mer på detaljnivå för handläggning av individuellt stöd till personer med funktionsnedsättning syftar till att beslut som fattas inom biståndsenheten ska bli så lika som möjligt när förutsättningarna är lika. Vägledningen ska utöver kommunens riktlinje grundas i rådande rättspraxis och kunna revideras löpande utifrån till exempel ny rättspraxis för att fungera som optimalt stöd i den individuella behovsbedömningen och handläggningen.

Riktlinjen och vägledningen ska tillämpas oavsett organisation när frågor om bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS för barn, ungdomar, vuxna och äldre med funktionsnedsättning aktualiseras.

Lagen är dock överordnad riktlinjen och vägledningen. En individuell bedömning ska alltid göras i enlighet med gällande lagstiftning och med riktlinjen och vägledningen som stöd.

Riktlinjen omfattar inte verkställighet och utförarverksamheter.

3. Övergripande bestämmelser

Lagar

Riktlinjen utgår främst från socialtjänstlagen (2001:453) - SoL, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387) - LSS, förvaltningslagen (1986:223) - FL, och hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) - HSL. www.lagrummet.se

HSL är främst aktuell i de sammanhang som handlar om samverkan och ansvarsgränser mellan biståndsenheten och hälso- och sjukvården. För riktlinjer och rutiner inom den kommunala hälso- och sjukvården och rehabiliteringen svarar medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS, och enhetschef för hälso- och sjukvård och rehabiliteringen i Ale kommun.

Rättspraxis

Biståndsenheten ska bygga sina beslut på rättspraxis genom att följa förvaltningsdomstolarnas avgöranden. Det är främst domar från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) som är vägledande. Om det saknas domslut från Högsta förvaltningsdomstolen avseende en fråga kan kammarrättsdomar ge viss vägledning.

Nationella föreskrifter och vägledningar

Riktlinjen anknyter till FN:s konvention om rättigheter för människor med funktionsnedsättning och FN:s barnkonvention.

Principen om alla människors lika värde och lika rättigheter är utgångspunkten för svensk politik inom funktionshinderområdet. Detta utgör också grund för de nationella mål som riksdagen fastställt i den nationella handlingsplanen ”Från patient till medborgare”, prop. 1999/2000:79:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, män och kvinnor med funktionsnedsättning.

För att uppnå mångfald i samhället där personer med funktionsnedsättning har möjlighet att leva som andra krävs både generella åtgärder och individuellt stöd.

Regeringen har utifrån ett rättighetsperspektiv målsättningen att äldre kvinnor och män ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Socialstyrelsen utfärdar Allmänna råd och föreskrifter som publiceras i SOSFS, socialstyrelsens författningssamling. Socialstyrelsen utfärdar också meddelandeblad för att redovisa sin uppfattning i vissa frågor. www.socialstyrelsen.se

Svenska Kommunförbundet publicerar regelbundet cirkulär om nyheter och sina tolkningar i olika frågor. www.skl.se

Myndigheten för delaktighet - är en statlig myndighet som har regeringens uppdrag att samordna och driva på i svensk handikappolitik. www.handisam.se

Försäkringskassans dokument *Vägledning Assistansersättning* ger vägledning utifrån det lagstyrda delade statliga och kommunala ansvaret för insatsen personlig assistans. www.forsakringskassan.se

Samverkan mellan kommun och region

Samordnad vård- och omsorgsplanering

Samordnad plan vid utskrivning (SVPL) innebär samverkan mellan kommun, primärvård och sjukhus för att tillgodose den enskildes behov av trygghet och fortsatta vårdinsatser efter utskrivning från sjukhus. 2007 antogs en gemensam rutin för samordnad vårdplanering inom Västra Götalandsregionen. Rutinen togs fram av en partsammansatt grupp, bestående av representanter från kommun, sjukhus och primärvård. Västra Götalandsregionen och kommunerna har med utgångspunkt i rutinen från 1999, gemensamma regler för informationsöverföring och samordnad planering vid utskrivning samt betalningsansvar.

Målgrupp för samordnad planeringen vid utskrivning är de patienter och grupper i befolkningen som samtidigt och samordnat har behov av vård- och omsorgsinsatser från både kommun och region.

Regionala riktlinjer för samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland finns att hämta på: <http://epi.vgregion.se/sv/SIMBA1/Samordnad-varoplanering/>

En gemensam rutin och IT-stöd för samordnad vårdplanering finns för Västra Götalands samtliga kommuner och hälso- och sjukvården inom Västra Götalandsregionen. Information finns att hämta på: <http://www2.vgregion.se/sv/Ovriga-sidor/Samordnad-varoplanering/>

SIP - Samordnad individuell plan

Sedan 1 januari 2010 finns i lagstiftningen, SoL och HSL, bestämmelser om att kommun och landsting ska upprätta en SIP när en person har behov av insatser från båda huvudmännen. SIP är ett samverkansverktyg för att säkerställa att den enskilde får sina behov tillgodosedda när flera vårdgivare/aktörer ansvarar för insatser.

I Västra Götaland finns en läns-gemensam riktlinje för SIP med tillhörande mall för SIP. I februari 2015 beslutade LiSA, (Ledningsgrupp i samverkan mellan kommunerna i Västra Götaland och Västra Götalandsregionen), att rekommendera huvudmännen att implementera samt använda riktlinjen med tillhörande material i verksamheternas gemensamma arbete med SIP.

[Länk till Västkomms hemsida med info, blanketter och utbildning gällande SIP](#)

Vägledande och särskilda bestämmelser i Ale kommun

Bestämmelser som går utöver den nivå som lagstiftningen anger enligt LSS och SoL:

- Den enskilde ska möta **en** handläggare som ansvarar för utredning och beslut enligt LSS och/eller SoL, gällande personens hela behov av stöd utifrån funktionsnedsättningen.
- Rätt till boendestöd enligt SoL för personer med psykiska, neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar.
- Kostnadsfria insatser enligt SoL:
  - Boendestöd
  - Avlösarservice i hemmet upp till åtta timmar per månad

4. Beslutsordning och organisering

Delegeringsordning

Kommunalrättslig delegering innebär att en nämnd kan flytta över sin beslutanderätt i ett visst ärende eller grupp av ärenden till en förtroendevald eller tjänsteman. Detta kallas för delegering och framgår av delegeringsordningen. Delegering innebär överlåtande av en beslutsfunktion, vilket betyder att delegaten – den som fått rätten att fatta ett visst beslut – inträder i nämndens ställe.

Det är de förtroendevalda som har det politiska ansvaret för nämnden i sin helhet, dvs. beredning, beslut och verkställighet. Beslut enligt kommunallagen (KL) kan endast fattas av fullmäktige, nämnd eller med stöd av delegeringsreglerna i KL 6 Kap. Endast genom delegering enligt KL 6 Kap. 33 § kan beslutanderätt föras över till en tjänsteman.

Delegaten beslutar i de ärenden som ingår i delegeringsuppdraget. Finner delegaten att ett ärende är av större vikt eller av principiell betydelse bör och kan hen hänskjuta ärendet till nämnden för avgörande.

Beslutet ska kunna överklagas antingen genom laglighetsprövning eller förvaltningsbesvär. Även rätten att avge yttranden behöver delegeras, trots att yttranden normalt inte kan överklagas.

Se mer information i delegeringsordningen: [Delegeringsordningen](#)

Kommunens organisation

Kommunens organisation innefattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och olika politiska nämnder, verksamheter och enheter. Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden, OAN, ansvarar för äldreomsorg, funktionshinder, individ- och familjeomsorg med flyktingmottagande. Nämnden ansvarar också för kommunal hälso- och sjukvård samt har ansvar för den kommunala delen av rehabiliteringsverksamheten. Nämnden ansvarar även för kommunala arbetsmarknadsfrågor samt är arbetslöshetsnämnd.

En gemensam förvaltningsorganisation ansvarar för att driva och utveckla den dagliga verksamheten utifrån politikernas beslut. Förvaltningen är uppdelad i fyra sektorer varav sektorn

arbete, trygghet och omsorg, ATO, är en. ATO är i sin tur indelad i fyra verksamhetsområden; individ- och familjeomsorg, funktionshinderenheten, äldreomsorg och särskilda boende och hemsjukvård. ATO och innefattar även en central stab med medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), socialt ansvarig samordnare (SAS), planeringssekreterare, nämndsekreterare och kvalitets- och utvecklingsansvarig.

Varje verksamhet omfattar ett antal olika enheter. För nuvarande ryms biståndsenheten inom verksamheten äldreomsorg och ansvarar för handläggning av individuellt stöd till personer med funktionsnedsättning oavsett ålder. Enheten består av handläggare som arbetar med myndighetsutövning enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

5. Målgrupp

Målgruppen för riktlinjen är personer som på grund av funktionsnedsättning, oavsett ålder, har behov av individuellt stöd. Det individuella stödet utgår från lagstiftningen i SoL och LSS.

Funktionsnedsättning definieras enligt Socialstyrelsens Terminologiråd som en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd till exempel åldrande eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.

Med funktionshinder menas den begränsning som en funktionsnedsättning kan innebära för en person i relation till omgivningen. Exempel på begränsningar är brister i tillgänglighet, bemötande och individuellt stöd. Det kan leda till svårigheter att klara sig själv i till exempel det dagliga livet, i arbetslivet och i sociala relationer.

Barnets perspektiv

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i gällande lagstiftning och i FN:s barnkonvention. Sverige har ratificerat Barnkonventionen och den är inskriven i SoL och LSS. Barns bästa ska tillgodoses och barn har rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Barnombudsmannens hemsida: www.bo.se

Vid utredningar som rör barn ska barnets vilja synliggöras och utgöra del av beslutsunderlaget för att bedöma vad som är barnets bästa. En kartläggning av barnets situation ska göras. En analys av såväl positiva som negativa konsekvenser av ett beslut bör redovisas. En prövning av vad som är barnets bästa ska göras och redovisas. Barnets behov kan vara utgångspunkten vid prövning av vad som är barnets bästa, men barnets vilja ska synliggöras och uppmärksammas. Om ett beslut fattas där andra intressen än barnets bästa har vägt tyngre ska detta motiveras.

Barnet har rätt att få uttrycka sin vilja och har samtidigt rätt att slippa ta ansvar för svåra beslut. Det gäller barn som är berörda av bistånd och insatser inom funktionshinderområdet. Det gäller även barn som är anhöriga, till exempel minderåriga barn med en förälder med funktionsnedsättning/allvarlig sjukdom eller barn som är syskon till ett barn med funktionsnedsättning.

Många barn med funktionsnedsättningar har insatser från flera verksamheter och myndigheter. Det kan t ex vara förskola, skola, funktionshinderverksamhet, individ- och familjeomsorg, hälso- och sjukvård och råd och stöd enligt LSS. Det är särskilt angeläget att skapa samverkan och samordning kring dessa barn och deras närståendes behov av stöd och service

Föräldrastöd

Att vara förälder till ett funktionsnedsatt barn innebär oftast ett utökat föräldraskap. Stöd enligt LSS och SoL kan användas för att verka avlastande och förebyggande så att föräldrarna får möjlighet att orka och därmed förutsättningar att ge sina barn en god uppväxtmiljö. Biståndsenheten ansvarar inte för stöd eller insatser som ska kompensera föräldraförmåga eller normalt föräldransvar.

Människor med funktionsnedsättning

SoL anger att socialnämnden (OAN) skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra (5 kap. 7 §). Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd (5 kap. 7 §).

Äldre människor

En ny bestämmelse om en nationell värdegrund infördes i socialtjänstlagen 1 januari 2011. Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Värdigt liv innebär integritet såsom rätt till privatliv och kroppslig integritet, möjlighet att upprätthålla självbestämmande, individanpassning och delaktighet i beslut och insatser, insatser av god kvalitet och ett gott bemötande av den äldre och dennes närstående.

Välbefinnande innebär att den äldre känner trygghet och meningsfullhet (SoL 5 Kap 4§). Den äldre ska så långt det är möjligt kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges (SoL 5 Kap 5§).

Vidare anger SoL att socialnämnden (OAN) ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra (5 kap. 4 §). Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service (5 kap. 5 §).

Rambeslut

För att möjliggöra värdigt liv och välbefinnande enligt ovan definition kommer Ale kommun att införa en modell för rambeslut gällande hemtjänst. Arbetet kommer att påbörjas under år 2017.

Rambeslut skapar större valfrihet, självbestämmande och delaktighet i vardagen för den enskilde som också ges större möjlighet att kunna välja när och hur stöd och hjälp ska ges. Den enskildes behov och önskemål kan variera i omfattning utan att ett nytt biståndsbeslut behövs. Istället kan den enskilde tillsammans med hemtjänstutföraren justera genomförandeplanen. Rambeslut skapar också en större flexibilitet för utföraren och bättre förutsättningar att tillmötesgå den enskildes önskemål. Rambeslut kommer att gälla för hemtjänst oavsett den enskildes ålder.

LOV

I Ale kommun har den enskilde även rätt att välja utförare av hemtjänst under förutsättning att utföraren godkänts av Omsorg- och arbetsmarknadsnämnden inom ramen för lagen om valfrihet, LOV. Handläggaren har en rådgivande funktion och ska ge information så att den enskilde eller dennes företrädare, kan göra sitt val av hemtjänst. Rådgivningen ska lämnas utifrån den enskildes behov av information och presentera flera alternativ som t ex skatteavdrag för hushållsnära tjänster och frivilligorganisationer. I de fall den enskilde inte vill eller kan välja utförare, ska hemtjänstupdraget skickas till aktuellt ickevalsalternativ som ingår i valfrihetssystemet.

Anhörigas perspektiv

Enligt 5 kap 10 § SoL har kommunen ansvar att uppmärksamma anhörigas behov av stöd och att erbjuda stöd. Anhöriga som vill stödja, hjälpa eller vårda en närstående ska erbjudas olika former av stöd. Stödet ska, så långt det är möjligt, planeras och utföras i samråd med den anhörige och dennes närstående. Stödet ska vara flexibelt och av god kvalitet och vara till nytta för både den anhörige och dennes närstående. Insatserna ska utformas så att det underlättar för den anhörige både fysiskt, psykiskt och socialt. Anhöriga ska mötas med respekt och erkännande och deras kunskap och kompetens ska tas tillvara.

Stödinsatserna ska vara av förebyggande och hälsofrämjande karaktär för att bidra till att bevara och främja den anhöriges hälsa. Stödet ska också leda till att den anhörige kan känna trygghet och få en bibehållen eller ökad livskvalitet.

Bistånd till den anhörige

I SoL anges att den anhörige har möjlighet ansöka om stöd för egen del. Om den anhörige önskar få insatser direkt anpassade till det individuella behovet kan en ansökan om stöd göras. Biståndsenhetens handläggare utreder behovet och fattar beslut om eventuell stödinsats. Finns det stöd den anhörige önskar i form av kommunal service ska detta erbjudas som en möjlighet.

Ansvaret för att erbjuda och tillhandahålla bistånd till anhöriga ska följa socialtjänstlagens huvudprincip. Det innebär att den kommun där den anhörige vistas är ansvarig för biståndet.

Kommunal service som stöd för anhörig

Stöd som kommunal service innebär ett erbjudande om allmänt inriktade insatser eller generellt utformade sociala tjänster. Stödet ska vara tillgänglig för alla utan föregående biståndsbedömning.

Stöd som erbjuds som kommunal service ska, enligt kommunallagen, vara likvärdigt i hela kommunen.

När behov finns ska kommunen erbjuda:

- Information och vägledning
- Någon att tala med
- Träffa andra i liknande situationer/trivselaktiviteter

Stöd i form av kommunal service ska erbjudas anhöriga som bor i kommunen eller har sin närstående boende i kommunen.

6. Anmälan om missförhållanden

Lex Sarah är en del av kommunens systematiska kvalitetsarbete och gäller inom socialtjänstens verksamheter, i verksamheter enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I Ale kommun omfattar det individ- och familjeomsorgen, funktionshinderenheten, äldreomsorgen och särskilda boenden och hemsjukvård och dess olika enheter, däribland biståndsenheten.

Enligt bestämmelserna om lex Sarah i SoL och LSS ska:

- anställda genast rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden till den som bedriver verksamheten
- den som bedriver verksamheten utreda och avhjälpa eller undanröja det rapporterade missförhållandet utan dröjsmål
- den som bedriver verksamheten, om det visar sig att missförhållandet är allvarligt, snarast anmäla det till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Rutin och blankett gällande lex Sarah

Barn som riskerar att fara illa

I 14 kap 1 § SoL framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Skyldigheten gäller alla anställda hos sådana myndigheter.

Om vårdnadshavaren till ett barn brister i omsorg om barnet på sådant sätt att det finns påtagliga risker för barnets hälsa eller utveckling, eller om barnet själv genom socialt nedbrytande beteende, missbruk eller brottlig verksamhet, utsätter sin hälsa för påtagliga risker har kommunen skyldighet

att ge stöd och skydd. I Ale kommun vilar ansvaret för stöd och skydd på individ- och familjeomsorgen (IFO) och enheten barn och unga.

7. Handläggning

I Ale kommun handlägger biståndsenheten ansökningar/begäran enligt socialtjänstlagen, SoL, och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, för barn, unga, vuxna och äldre med funktionsnedsättningar.

Bistånd enligt socialtjänstlagen

Alla insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen ska bygga på den enskildes självbestämmande och integritet. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning eller för sin livsföring i övrigt. Biståndsenheten handlägger ansökningar gällande livsföring i övrigt.

Bistånd enligt socialtjänstlagen ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav vad gäller kvaliteten på den beviljade insatsen. Vad som är skälig levnadsnivå måste bestämmas utifrån den enskildes individuella behov och de omständigheterna som råder i varje enskilt fall.

Den enskilde är ansvarig för sitt liv och för sina beslut. Det innebär ett ansvar att själv försöka tillgodose sina behov, att till exempel byta bostad när den gamla inte motsvarar behoven, att ta del av information och av de erbjudanden om aktiviteter, stöd och hjälp som erbjuds.

Den enskilde har inte obegränsad frihet att välja tjänster oberoende av kostnad för kommunen. Om kommunens kostnad för beviljat eller ansökt bistånd, t ex hemtjänst, överstiger kostnaden för en plats på särskilt boende kan den enskilde, istället för utökad hemtjänst, erbjudas en plats på särskilt boende under förutsättning att det särskilda boendet kan tillgodose behoven.

Begreppet livsföring i övrigt sammanfattar en lång rad olika behov av hjälp och stöd, service, behandling, vård och omsorg. Behoven ska tillgodoses med lämpliga insatser utifrån den enskildes situation. Innehållet i insatserna eller typer av insatser är därför inte preciserade i lagen. Exempel på insatser kan vara trygghetslarm, hemtjänst, boendestöd, ledsagning, avlösarservice i hemmet, kontaktperson, dagverksamhet, stödfamilj, korttidsvistelse och särskilt boende.

Alla ansökningar om bistånd ska prövas enligt SoL 4 kap 1§. Beslut om bistånd enligt SoL 4 kap 1 § kan enligt SoL 16 kap 3 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Insatser enligt LSS

LSS är en rättighetslag vars syfte är att garantera personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar stöd. Rättighetsbegreppet har sitt ursprung i att de som tillhör någon av lagens tre personkretsar kan ha rätt till hjälp och stöd om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger, vilket innebär att LSS inte tar över annan lagstiftning som socialtjänstlag, hälso- och sjukvårdslag, färdtjänstlag, skollag med flera.

Vid bedömning om den enskilde har rätt till insatser enligt LSS används begreppet goda levnadsvillkor. Den enskilde har rätt till insatser enligt LSS om hen tillhör av någon av lagens tre personkretsar, insatserna behövs för att den enskilde ska tillförsäkras goda levnadsvillkor och om behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt.

LSS omfattar följande personkretsar:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service (LSS 1§).

I LSS 5 § och 7 § anges att målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra och tillförsäkras goda levnadsvillkor. Målet med LSS är att personer med funktionsnedsättning inte ska ha sämre levnadsvillkor än personer utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder. Strävan ska vara att tillgodose den enskildes behov inom rimliga gränser för vad som är goda levnadsvillkor för alla medborgare. Alla medborgare måste ibland acceptera att man inte kan uppnå det mest önskvärda, t ex att man inte kan få en bostad i ett särskilt attraktivt område.

Man kan ansöka om tio insatser enligt LSS. Västra Götalandsregionen ansvarar för insatsen råd och stöd enligt LSS 9 § 1. Information om insatsen råd och stöd och hur man ansöker finns på <http://hh.vgregion.se/patient/lss/>

De övriga nio insatser enligt LSS 9 § ansvarar kommunen för:

2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken,
3. ledsagarservice,
4. biträde av kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,

8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem samt stärka deras förmåga att leva ett självständigt liv.

LSS verksamhet ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet och bedrivs i samarbete med andra organ och myndigheter. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatserna.

När det gäller barn och ungdomar med funktionsnedsättning framgår av LSS särskilt att de ska ges förutsättningar för en god fysisk och psykisk utveckling och ha uppväxtvillkor som betraktas som goda för alla barn och ungdomar. Ungdomars behov av frigörelse och möjlighet till vuxenrelationer ska beaktas. Vidare framgår att ett av LSS mål är att föräldrar till barn med funktionsnedsättning ska kunna förvärvsarbeta, ha kontakt med vänner och att de ska kunna ha intressen utanför hemmet.